

Хомік Юлія Олександрівна
студентка 5 курсу історичного факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка
науковий керівник: ст. викладач **Зосімович О. Ю.**

Правове регулювання соціального захисту дітей та молоді в Україні

Однією із важливих сфер в розвитку держави є соціальна. В ній реалізуються умови побуту та праці, відносини особи та суспільства та й загалом соціальна цікавість всіх верств населення. Соціальна сфера розвивається відповідно до політики, сформованої державою згідно умов національно-культурного та духовного життя. Перспективи розвитку України та й загалом її державорозбудовчий процес залежить від активності, творчої сили та дієздатності молодого покоління. Також актуальність нашого дослідження обумовлена роллю дітей у державі, адже саме від них залежить майбутнє.

Метою статті є комплексне дослідження правового регулювання соціального захисту молоді та дітей в Україні.

Захист прав та інтересів дітей – один із найголовніших показників правової держави. Вона повинна подбати про збереження та захист психічного, фізичного і соціального здоров'я підростаючої молоді, тому важливим завданням для держави є соціально-правовий захист дитинства і юнацтва.

Основну нормативно-правову базу для захисту прав дітей становлять такі документи: Декларація прав дитини 1959 р., Конвенція ООН про права дитини 1991 р., Закон України «Про освіту» 1991 р., Декларація про загальні основи державної молодіжної політики в Україні 1992 р., Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» 1993 р., Конституція України 1996 р., Закон України «Про охорону дитинства» 2001 р.

Правове регулювання соціального захисту дітей в Україні базується на Основному Законі. Конституція надає великого значення захисту прав дітей і закріплює їх основні права. У ст. 51 Конституції передбачається: «Батьки зобов'язані утримувати дітей до їх неповноліття. Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою»; у ст.52 зазначається: «Діти рівні у своїх правах незалежно від їх походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним. Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом. Виховання та утримання дітей, позбавлених батьківського піклування та дітей-сиріт покладається на державу. Крім того, держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність стосовно дітей» [2].

Важливим аспектом для нормального психічного, фізичного, духовного та соціального розвитку дитини є її виховання в сім'ї. Тому існують певні нормативно-правові акти, що регулюють сімейні відносини стосовно охорони прав дітей. Сюди можна віднести «Цивільний кодекс», «Житловий кодекс», «Сімейний кодекс»; закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 1992 року; закон України «Про державну соціальну допомогу інвалідам дитинства та дітям-інвалідам» від 2000 року; закон України «Про попередження насильства в сім'ї» 2001 р.

Крім того, прийнято низку постанов Верховної Ради України та Кабінету Міністрів, а також указів Президента. Постанова Верховної Ради України «Про концепцію державної сімейної політики» від 1999 р.; указ Президента України

«Про додаткові заходи щодо посилення соціального захисту багатодітних і неповних сімей», «Про міжвідомчу комісію з питань усиновлення іноземцями дітей, які є громадянами України; постанова Кабінету Міністрів «Про поліпшення виховання, навчання та соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків» від 1996 року, «Про питання Центру з усиновлення дітей при Міністерстві освіти і науки України», «Про затвердження порядку передачі дітей, які є громадянами України, на усиновлення громадянам України та іноземним громадянам та здійснення контролю за умовами їх проживання у сім'ях усиновителів» від 20 липня 1996 року, «Про затвердження положення про дитячий будинок сімейного типу» і «Про затвердження положення про прийомну сім'ю» від 26 квітня 2002 року[4].

Молодь є специфічною соціально-демографічною групою, яка посідає особливе місце в соціальній структурі суспільства та відіграє значну роль у громадсько-політичному житті держави. Також вона має найбільшу соціальну, професійну та життєву перспективу, необхідну в умовах виходу з кризового стану. В українському законодавстві молоддю вважаються громадяни віком від 14 до 35 років.

Правову основу молодіжної державної політики в Україні зосереджено в базових законодавчих актах: «Декларація про загальні засади державної молодіжної політики в Україні», закони України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про охорону дитинства», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю».

З метою посилення ефективності державної політики розроблено і прийнято ряд нормативно-правових актів, які зосереджуються на окремих спеціалізованих сферах, до яких відносяться закони України: «Про додаткові заходи забезпечення працевлаштування молоді», «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про освіту» [1, с. 234].

Важливим напрямом у впровадженні комплексного підходу до законодавчого врегулювання питань молодіжної політики стало затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009-2015 роки. Програма передбачала відхід від патерналістської моделі державної політики щодо молоді та співпрацю відповідно до законодавства з громадськими і благодійними організаціями[3].

Чинним законодавством передбачені певні правові гарантії щодо підтримки молоді. Проте наявність багатьох правових передумов не гарантує їх реалізації. Недосконалість механізму впровадження державних гарантій призводить до невиконання законодавчих вимог. В умовах погіршення соціально-економічного стану держави молодь потребує першочергової підтримки держави у працевлаштуванні, забезпеченні житлом, сприянні у збереженні здоров'я [5, с.56].

Таким чином, можна зробити висновки, що політика держави в сфері соціального захисту дітей та молоді має розгалужене законодавство, яке гарантує право цим категоріям громадян займати важливе місце в суспільстві. Проте нормативно-правове забезпечення практично є несистематизованим, що ускладнює його застосування. Існує потреба оптимізації механізмів реалізації цих законодавчих гарантій відповідно до сучасних реалій.

Варто розробити систему стимулювання залучення позабюджетних коштів для запровадження нових механізмів кредитування молодих сімей, молодіжного підприємництва, молодіжного житлового будівництва, а також здійснити заходи

щодо соціальної підтримки студентської молоді, розробити чітку нормативно-правову базу щодо організації діяльності трудових об'єднань молоді.

Список використаних джерел та літератури:

1. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: Навч. посіб. / Н. Б. Болотіна. – К. : Знання, 2005. – 615 с.
2. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» від 15 грудня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. № 16. 27 с.
3. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2001. №30. Ст. 142.
4. Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. – К.: Представництво Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, 2003. 415 с.
5. Хмелярчук М. І. Зайнятість і соціальний захист молоді : монографія / М. І. Хмелярчук ; НАН України, Ін-т регіон. досліджень. – Л., 2003. – 126 с.